

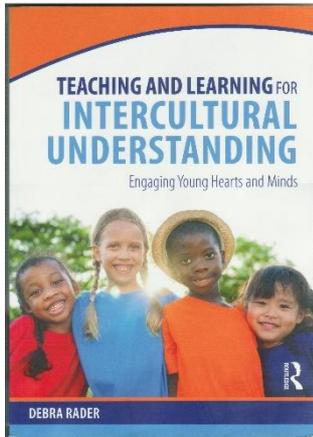
ปริทรรศน์หนังสือ

วัลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

Walai Isarankura Na Ayudhaya

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง : Teaching and Learning for Intercultural and

Understanding: Engaging Young Hearts and Minds

ผู้เขียน : Debra Rader

ปีที่พิมพ์ : 2018

หนังสือเรื่อง “Teaching and Learning for Intercultural and Understanding: Engaging Young Hearts and Minds” เขียนโดย Debra Rader พิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Routledge ปี ค.ศ. 2018 ผู้แต่งเขียนหนังสือสำหรับนักการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับปฐมวัย เนื่องจากมีประสบการณ์เป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี โดยในการสอนจะต้องทำงานกับเด็กและครอบครัวที่มีภูมิหลังที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรมและมีการใช้ภาษาที่หลากหลาย นอกจากนั้นผู้เขียนยังเป็นที่ปรึกษาการศึกษานานาชาติและการพัฒนาโปรแกรม รวมทั้งการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วิธีสอนที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน ส่วนที่ 2 การเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และส่วนที่ 3 การนำกรอบการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมสู่การปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 1 วิธีสอนที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เนื้อหาแบ่งเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมหมายถึงอะไร เนื้อหาแบ่งเป็นประเด็นดังนี้ 1) การอธิบายความหมายของ Understanding และ Intercultural Competence ซึ่งทั้งสองคำนี้สามารถใช้แทนกันได้ แต่ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนจะใช้คำว่า “Intercultural understanding” 2) หัวข้อเรื่อง “Intercultural understanding” มีการอธิบายประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมกับการศึกษา พร้อมนำเสนอตัวอย่างหลักสูตรของประเทศออสเตรเลียที่เน้นองค์ประกอบของความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ตลอดจนอธิบายคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ได้แก่ intercultural competence international – mindedness cultural intelligence global citizen และ global competence 3) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมที่นำเสนอ

แนวคิดของผู้เขียน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ การเปลี่ยนผ่านของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ ทักษะที่จำเป็นในเรื่องการทำความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะชีวิต และการนำไปสู่การปฏิบัติในบริบทของวัฒนธรรม ซึ่งผู้เขียนเสนอว่ากรอบแนวคิดดังกล่าวควรนำมาบูรณาการสอนในห้องเรียนซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้เกิด “Global in Spirit”

บทที่ 2 ทำไมการสอนและการเรียนเพื่อทำความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็น เนื้อหาเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. **การเปลี่ยนแปลงและโลกที่ท้าทาย** ทั้งนี้เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งนักการศึกษา ผู้นำ รวมทั้งนักธุรกิจทั่วโลกต่างมีความเห็นร่วมกันว่า ความเข้าใจ ความร่วมมือ และการเคารพระหว่างกลุ่มที่แตกต่างมีความสำคัญต่อการอยู่รอดอย่างสันติ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะในระดับโลกและพลเมืองโลก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เขียนวิเคราะห์ว่า **ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมคือ หัวใจของสมรรถนะในระดับโลก ความเป็นพลเมืองโลกและจิตสำนึกความเป็นนานาชาติ** โดยผู้เขียนเสนอว่ามนุษย์อาจพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีมาอย่างต่อเนื่อง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ ได้แก่ ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ ความรัก และการคิดถึงผู้อื่นในเชิงบวก โดยเฉพาะกับผู้ที่มีความแตกต่างกัน ยังมีพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ให้เด็กไม่เพียงพอ ดังนั้นการสอนและการเรียนเพื่อทำความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นในสังคมโลก

2. **หลักการสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีการสอนและการเรียน** เนื้อหาเสนอประเด็นต่อไปนี้

2.1 สถานการณ์สำคัญ ได้แก่ การอพยพและการลี้ภัยของประชาชน การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรทั่วโลก การที่เด็กอยู่กับความเสี่ยงในเรื่องความไม่ยุติธรรม การเกลียดชังทางเชื้อชาติ และการกีดกันแก่งกันของบางชาติ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ได้ให้แนวคิดเรื่องความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมมาใช้ในห้องเรียน ผู้สอนจะต้องพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกให้นักเรียน เพื่อสร้างความเชื่อถือและความเห็นอกเห็นใจให้เกิดขึ้น

2.2 การพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติและไม่ได้เกิดขึ้นได้โดยง่าย จะต้องฝึกฝน มีความตั้งใจ และมีความมุ่งมั่น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องเป็นกระบวนการ โดยเริ่มตั้งแต่เด็กยังเล็กๆ และพัฒนาทัศนคติไปพร้อมกัน เรียกว่าเป็นกระบวนการตลอดชีวิต

3. **ประโยชน์ของการสอนและการเรียนเพื่อทำความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม** ผู้เขียนนำเสนอประโยชน์ในประเด็นสำคัญ ได้แก่

3.1 การพัฒนาความรู้สึกที่เข้มแข็งในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมตนเอง และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้อื่น

3.2 การตระหนักถึงคุณค่า และประโยชน์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3.3 การพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตามหลักการของสหประชาชาติ

3.4 การมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้งน้อยลง แต่เพิ่มพลังความร่วมมือมากขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่นและโลก

บทที่ 3 เริ่มจากตนเอง: การสะท้อนกลับและความรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง บทนี้ได้นำเสนอรูปแบบพัฒนาความรู้สึกในระหว่างวัฒนธรรม (DMIS) ที่พัฒนาโดย Dr. Milton Bennetl ใน ค.ศ. 1993 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้อธิบายว่าบุคคลมีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างไร โดยมีพัฒนาการ 6 ขั้น ซึ่งเป็นการอธิบายทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองเป็นใหญ่ และมักเห็นว่าวัฒนธรรมของตนดีกว่ากลุ่มอื่น จนมาถึงขั้นตอนสุดท้ายที่บุคคลมีการปรับตัวเองด้วยวัฒนธรรมที่แตกต่าง และสามารถบูรณาการเชื่อมโยงวัฒนธรรมของตนเอง ด้วยกรอบทฤษฎีวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยปราศจากช่องว่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเปิดใจยอมรับหรือปรับตัวได้ดี

นอกจากนี้ผู้เขียนยังเสนอว่าครูจะต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยครูต้องเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้วัฒนธรรม ภาษา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและความเชื่อ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ผู้เขียนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษาอื่นมีส่วนช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ช่วยให้สื่อสารได้ดีขึ้น การได้เรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งการช่วยส่งเสริมความซาบซึ้งและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะมีส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกนานาชาติ ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ดังนั้นครูจึงควรเป็นแบบอย่างในการเคารพความแตกต่าง ความหลากหลาย และมีความสนใจและแสดงออกถึงความต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษาอื่น ๆ

ส่วนที่ 2 การเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม มีทั้งหมด 7 บท ได้แก่ การสำรวจวัฒนธรรมและภาษา ความเข้าใจและการให้คุณค่าแก่อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การปลูกฝังความเชื่อ คุณค่า และทัศนคติ การมีส่วนร่วมกับความแตกต่าง การพัฒนา intercultural ที่สำคัญภายในตัวบุคคลและทักษะชีวิต และการผูกพันกับประเด็นปัญหาทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยแต่ละบทจะมีการอธิบายในเรื่องต่อไปนี้อย่างละเอียด

- 1) มโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะพัฒนา เช่น มโนทัศน์เรื่องวัฒนธรรม ภาษา อัตลักษณ์ส่วนบุคคล เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นต้น
- 2) มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ประเด็นที่จะพัฒนา เช่น เมื่อเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ จะเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองอย่างลุ่มลึก หรือ การเข้าใจและการยอมรับในวัฒนธรรมที่แตกต่างคือทักษะชีวิตที่สำคัญ เป็นต้น
- 3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังว่าจะเกิดกับนักเรียน ทั้งนี้แต่ละบทจะมีตัวอย่างแผนการสอนที่เป็น Best Practice ตลอดจนสื่อและเทคโนโลยี

ส่วนที่ 3 การนำกรอบการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมมาสู่การปฏิบัติจริง มีทั้งหมด 3 บท คือ

บทที่ 10 การออกแบบการเรียนรู้ และการใช้พื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ผู้เขียนแนะนำการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ การจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ การใช้พื้นที่กายภาพในโรงเรียน รวมทั้งชุมชนที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม เช่น เสนอแนะการสร้างชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนักเรียนจะได้รู้จักกัน รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่ทางกายภาพ เพื่อให้การวางแผนและการออกแบบบทเรียนมีประสิทธิภาพ

บทที่ 11 การประยุกต์ใช้ความรู้การใช้ทักษะและการพัฒนาค่านิยมให้เกิดจริง บทนี้เสนอว่าการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมนั้นมีหลายมิติ ที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ ความร่วมมือของเพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และนักเรียนในการปลูกฝังความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในห้องเรียนและในโรงเรียน ผู้เขียนได้นำเสนอตัวอย่างที่เป็น Best Practice ของความร่วมมือระหว่างครูที่เป็นเพื่อนร่วมงานและทุกคนในโรงเรียน และนักเรียนที่ตั้งใจร่วมมือในการทำงานและผลิตงานที่สะท้อนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งเนื้อหา ทักษะ และทัศนคติ

บทที่ 12 การช่วยสร้างโลกให้น่าอยู่ บทนี้ได้เสนอตัวอย่างการปฏิบัติที่เป็น Best Practice จากโรงเรียนต่างๆ ในหลายประเทศ ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ ซึ่งตัวอย่างดังกล่าวนี้สามารถนำมาศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติของโรงเรียนต่างๆ ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และแต่ละชุมชน ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมของโรงเรียนนานาชาติอเมริกันในประเทศแซมเบีย และประเทศอินเดีย โรงเรียนในประเทศเยอรมัน ประเทศแคนาดา รวมทั้งประเทศออสเตรเลีย นอกจากนี้หนังสือยังมียังมีภาคผนวกที่แนะนำแหล่งข้อมูลทั้งหนังสือ สื่อมัลติมีเดีย เว็บไซต์ต่าง ๆ แหล่งข้อมูลสำหรับนักการศึกษาและพ่อแม่ ข้อเสนอสำหรับครอบครัวในการช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม วิธีการเชื่อมสัมพันธ์ในชุมชน รวมทั้งรายชื่อองค์กรต่างๆ ที่ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การที่ผู้เขียนอธิบายเรื่องการสอนและการเรียนเพื่อพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมได้ครบถ้วนและตรงประเด็น มีการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละบท มีการนำเสนอมนทัศน์ที่เป็นเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนรวมทั้งตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน โดยในกรณีที่เป็นตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้จะเป็น Best Practice และท้ายสุดมีการสรุปขอยอดด้วยข้อเสนอแนะที่จะทำให้การเตรียมการสอนที่เป็นองค์ความรู้ในเนื้อหาและวิธีสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และการนำไปใช้จริงในห้องเรียนเพื่อเกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นงานวิชาการที่มีประโยชน์และสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับครูในระดับประถมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา โดยครูสามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ควรมีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งบริบทของสังคมอเมริกันที่สามารถนำมาปรับใช้กับหลักสูตรสังคมศึกษาของไทยและบริบทของสังคมไทย

บรรณานุกรม

Rader, Debra. (2018). *Teaching and learning for intercultural and understanding: Engaging young hearts and minds*. New York: Routledge.